

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
(druk nr 95)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa nowelizująca zawiera trzy zmiany, dotyczące trzech różnych przepisów ustawy - Kodeks postępowania cywilnego.

Pierwsza z nich poszerza krąg organizacji społecznych, które będą mogły wytaczać powództwa na rzecz obywateli, za ich zgodą, oraz wstępować do toczącego się postępowania cywilnego w każdym jego stadium. Nowelizacja obejmuje dwa przepisy art. 61 K.p.c.

W zmienianym art. 61 § 1 ustawodawca stanowi, że w sprawach o roszczenia alimentacyjne lub o ochronę konsumentów organizacje społeczne będą mogły wytaczać powództwa na rzecz obywateli. Dotychczas uprawnienie takie posiadały tylko organizacje społeczne nie prowadzące działalności gospodarczej.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 2000 r. określa wykaz organizacji uprawnionych do wytaczania powództw na rzecz obywateli w sprawach o roszczenia alimentacyjne (w § 1 rozporządzenia) i w sprawach z zakresu ochrony konsumentów (w § 3). Po wejściu w życie tej nowelizacji, odpowiedniej zmianie ulegnie również niniejsze rozporządzenie.

Druga zmiana wprowadzona do art. 61, polega na dodaniu nowej jednostki redakcyjnej - § 5. W tym nowym paragrafie ustawa przyznaje organizacjom społecznym, do których zadań statutowych należy pomoc ofiarom przestępstw, prawo wytaczania powództw za zgodą i na rzecz obywateli oraz prawo wstępowania do toczącego się postępowania. Przepis obejmuje większą ochroną osoby, które poszkodowane przestępstwem (czynem zabronionym) będąc w złym stanie psychicznym, chore lub dotknięte niepełnosprawnością, same nie są w stanie odpowiednio poprowadzić swoich spraw.

Kolejna ze zmian służy realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, wydanego w sprawie – sygn. akt SK 19/05. W wydanym orzeczeniu Trybunał stwierdził, że art. 416 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim wyłącza dopuszczalność wznowienia postępowania w sytuacji, gdy podstawą skargi o wznowienie jest art. 401¹ tego kodeksu jest niezgodny z art. 190 ust. 4 Konstytucji, a przez to z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Przepis art. 416 k.p.c. stanowił, że niedopuszczalne jest wznowienie postępowania cywilnego, w sytuacji gdy mogłoby nastąpić ponowne wznowienie postępowania, które już raz zostało wznowione i zakończone prawomocnym orzeczeniem (wyrokiem lub postanowieniem merytorycznym). Efektem zastosowania tego przepisu był zakaz dalszego wznowienia w sytuacji, gdy podstawą kolejnej skargi o wznowienie jest stwierdzona orzeczeniem TK niezgodność z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na którego podstawie wydane zostało prawomocne orzeczenie sądowe.

Z kolei art. 401¹ k.p.c. wprowadza samodzielną podstawę wznowienia postępowania i stanowi, że można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis ten został oparty bezpośrednio na brzmieniu art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Trybunał stwierdził, że zakwestionowany przepis art. 416 K.p.c. w rzeczywistości zamykał drogę sądową do wznowienia takiego postępowania (zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądowym), w którym doszło do naruszenia Konstytucji i zastosowania niekonstytucyjnej normy. Celem art. 190 ust. 4 Konstytucji jest usunięcie skutków obowiązywania niekonstytucyjnego przepisu. Porównanie treści obu przepisów doprowadziło Trybunał do stwierdzenia, że "postulat zapewnienia niewzruszalności orzeczeń sądowych (art. 416 k.p.c.) nie powinien iść tak daleko by *a limine* wykluczyć możliwość przywrócenia stanu zgodnego z Konstytucją".

Obecna nowelizacja zmienia przepis art. 416 k.p.c. w ten sposób, że zakazu kolejnego wznowienia nie będzie się stosować, gdy skarga o wznowienie została oparta na art. 401¹ k.p.c.

Ostatnia z wprowadzonych ustawą zmian dotyczy przepisów postępowania zabezpieczającego, a dokładnie art. 753¹ K.p.c.

Rozszerzeniu ulega katalog roszczeń pieniężnych podlegających zabezpieczeniu. Celem tego zabezpieczenia nie jest zapewnienie egzekucji przyszłego wyroku tylko natychmiastowe dostarczenie osobie uprawnionej środków potrzebnych na pokrycie kosztów

leczenia. Dotychczas zabezpieczenie takie nie było możliwe w sprawach o wyłączenie z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia (art. 444 § 1 zd. 2 K.c.), tylko w sprawach o rentę z tytułu odpowiedzialności za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia (orzeczenie SN z dnia 4 czerwca 1970 r. III CRN 112/70, OSPiKA 1972, z.1, poz. 1).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Nowelizacja ustawy została wypracowana przez Sejm w efekcie prac nad dwoma projektami ustaw o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego: projektem rządowym (druk nr 71) oraz projektem poselskim (druk nr 100).

Projekty stały się przedmiotem prac Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach. Komisja dodała jedną istotną poprawkę zawartą w art. 1 pkt 1 lit a, dotyczącą art. 61 § 1 K.p.c oraz udoskonaliła redakcyjnie przepis art. 753¹ §1 pkt 1.

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym.

Beata Mandylis

Główny legislator